

La voz pública de las mujeres

CAROLINA ORRIOLS

Ex consellera comarcal del Garraf i ex regidora de Vilanova i la Geltrú

La autora de *La voz pública de las mujeres*, Maria Dolors Renau, ha estat pedagoga i psicòloga. Als anys seixanta començava la seva vida professional a Cornellà i ho feia treballant per posar en valor l'escola com a institució i com a servei social i cultural essencial. Al llarg de la seva vida professional ha exercit com a pedagoga i psicòloga a les Universitats de Barcelona i de París, ha estat fundadora de l'escola d'educadors socials Flor de Maig, i entre la seva llarga trajectòria política podem destacar que ha estat secretària de la dona del PSOE, diputada al Congrés pel PSC, diputada al Parlament Europeu, sirectora general de protecció jurídica del menor del Ministeri de Justícia (impulsant la primera Llei de Protecció del Menor), membre de l'executiva del PSOE, presidenta de la Internacional Socialista de Dones, comissionada de Presidència per els Programes Internacionals d' Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona.

Però el que avui la significa Renau és ser una dona profundament política i profundament socialista, compromesa amb la lluita i el progrés de les dones. No separa mai ser una política, una socialista i una feminista: aquesta és una trilogia que l'acompanya sempre.

Ha viscut i viu sempre en cada moment el present aprofitant qualsevol oportunitat per actuar. Ara, en edat de la jubilació laboral, segueix treballant intentant canviar el futur de les dones perquè està convençuda que només així pot intentar canviar la societat, i es dedica a la formació política de les dones a la Fundació Rafael Campalans.

Ja en una entrevista que li feien el 2006, feia un repàs de les seves motivacions vitals, professionals i polítiques i deixava traslluir d'una manera diàfana i clara que s'ha mogut sempre no només des de la raó sinó també des del sentiment, i amb una planera sinceritat expressava: *"A mí me ha salvado de muchos errores la confianza que tengo en lo que siento"*. La lectura de *La voz pública de las mujeres* ens pot fer entendre el sentit d'aquesta manifestació.

Una altra afirmació que no s'ha cansat mai de repetir en les seves intervencions públiques és que *"els drets de les dones formen part dels drets humans"*, afirmació que ella ha anat omplint de contingut amb la seva acció i amb el seu pensament, pensament que ha plasmat en nombrosos escrits, conferències i diversos llibres publicats.

La Maria Dolors Renau ha estat sempre marcant camí perquè en l'agenda de les dones socialistes prenguéssin cos la conquesta d'espais de poder i de reivindicacions socials, però sobretot ha marcat l'exigència de feminitzar la política i de fer-ho necessàriament revitalitzant el pensament d'esquerres. El llibre que tenim al davant reafirma aquest compromís.

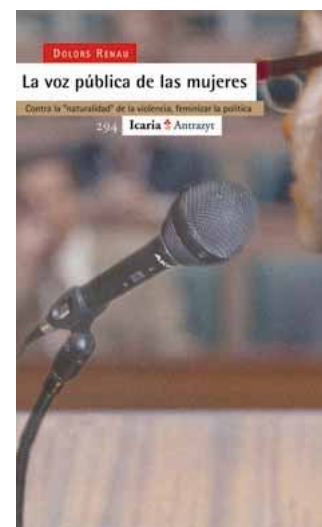
La voz pública de las mujeres reflexa tota la seva trajectòria i ho fa des d'un treball rigorós i dens, amb un aprofundiment i una recerca comparada de les tesis que defineixen i alhora sintetitzen el seu pensament. Al llarg dels sis capítols en què organitza el contingut, transita des d'una anàlisi històrica del silenci de les dones, passant per la crítica a la Il·lustració i al paper de la cultura, endinsant-se en la recerca de les subjectivitats femenines, fins a plantejar el paper de les dones davant l'emergència de nous valors i la necessitat de la veu pública de les dones per construir un món diferent on la violència no sigui quelcom assumit amb naturalitat.

Una recomanació: quan el llegiu, feu-ho a poc a poc, amb paper i llapis al costat, anoteu, busqueu, traieu-hi el suc, val la pena. Quasi és un llibre per treballar en grup, per fer-ne un seminari.

La voz pública de las mujeres

M. Dolors Renau

Barcelona: Icaria, 2009

Renau ens planteja una reflexió sobre els silencis i les absències a partir de la inhumanitat dels desastres del segle XX, l'extermini fet des dels pobles més cultes d'Europa (Steiner o Kertész), i com aquests autors s'interroguen per la manipulació del llenguatge, pel valor destructor de les paraules. Entra plenament en l'anàlisi d'un món construït des del domini dels uns sobre els altres i l'exercici del silenci com una actitud voluntària enfront d'aquest llenguatge del domini. Però en contrast amb això constata que hi ha *“el silenci de l'oblit o de la naturalitat en que durant segles hem acceptat la invisibilitat, el silenci, l'absència de les dones en l'àmbit públic, en la construcció de l'organització social i política”*.

I continua la reflexió de com podem percebre l'absència d'allò que mai s'ha ni tan sols vist. I al mateix temps indica que deixar sentir les absències, assenyalar-les i fixar-les, forma part de l'exercici de capacitat de la intel·ligència humana, perquè sense això no seríem capaços ni d'imaginar ni de transformar, perquè imaginem i transformem amb la força de la paraula, és amb el discurs i la paraula que som capaços de fixar progressos, això ho defineix exactament com *la política*.

Afirma que el paper i la veu de les dones, el pes de la seva absència, ha d'anar impregnant aquesta presa de consciència en l'opinió pública i necessita que es produeixin canvis en les contradiccions per passar, del discurs de l'obvietat del silenci arrelat en l'inconscient col·lectiu, a unes noves pautes. Aquest traspàs no deixa de establir-se entre *tensions amb els models, les costums i les costums arrelades en la profunditat de les nostres estructures personals i col·lectives*. Possiblement les actituds *lligades a determinades maneres de sentir la pròpia identitat* de cadascú, i això, ens explica molt bé la Maria Dolors Renau, es *dóna també en tot allò que forma part de la identitat de “gènere”*.

El llibre fa una denúncia fonamentada de l'absència de les dones en la vida pública i les greus conseqüències que això ha comportat pel desenvolupament de tota la humanitat. L'absència de les dones i el seu silenci “obligat”, a més de ser una injustícia sobre mitja humanitat, ha propiciat i promogut una concepció de l'ésser humà i dels seus valors (entre els que hi té un pes central *la violència*) tot citant Hanna Arendt: “El complejo ser humano ha sido y sigue siendo sustituido en el imaginario colectivo por su reducción a una parte; aquella del pretendido encaje, en un solo género, de toda riqueza humana y que desperdicia gran dosis de humanidad en un tan forzado proceso”.

El llibre ens fa transitar a continuació pels aspectes del sofriment humà i de la violència. Renau afirma que *és un fet imperatiu lluitar contra la pretesa “naturalitat” de la violència. Només la comunicació i la paraula és la superació de la violència, la política és la superació de la violència a través de la comunicació, i el pacte*, forma part de les afirmacions que sustenta el text. El llenguatge polític està profundament contaminat per la milícia, la lluita, les competències brutals i les simplificacions excessives en un tipus de llenguatge. I ens entra a l'anàlisi del poder, els poders i les seves formes violentes, per concloure que democratitzar el poder és una tasca de segles que està encara a mig camí.

Una part central de les tesis del llibre recau en el que ella anomena *“l'oportunitat perduda de la Il·lustració”*. Si la Il·lustració representa *el màxim esforç* del món occidental per regular, per mitjà de l'imperi de la raó, les tendències destructives dels humans i pretén alliberar-los d'opressius principis religiosos i la seva traducció política, i proclama els grans principis que confereixen dignitat humana a tota persona defensant la igualtat bàsica entre tots els humans. En qualificar l'home com a ésser racional, el capacita per gestionar la seva pròpia vida. Però en cap cas eixampla el concepte d'ésser humà a les dones i ho fa d'una manera explícita. Però malgrat això, benvinguda la Il·lustració com a origen dels grans principis igualitaris i que dóna peu a poder formular la més gran revolta pacífica de la humanitat: el feminisme (*“el hijo no deseado de la Ilustración” según Amelia Valcárcel*).

Però les esquinçades i les contradiccions avui segueixen presents, i aquí, l'autora, intro-

dueix una tesi que em sembla molt important: reivindica la dignitat del llenguatge, el valor del pacte social, de la possibilitat de modificar les clàusules i donar lloc a l'esperança perquè el món és modificable.

Les transformacions col·lectives no són el resultat d'una freda racionalització sinó més aviat el resultat d'afegir els elements racionals, elements emocionals i imperatius ètics. Renau sosté que ens sobra la convicció de que existeix una única manera de concebre l'ésser humà. Ens falta incorporar i visualitzar, posar en actiu públic les activitats i actituds humanes, invisibles i silenciades fins ara. S'han de posar en valor els sabers, l'eficàcia i els valors que amaguen els esforços per la supervivència, la cura, l'empatia i la compassió, tot allò que fins ara s'ha relegat a l'àmbit privat i que avui comencen a ser presents en l'àmbit públic.

La diferència de gènere ha vingut separant de manera radical els homes i les dones en dos móns. Els homes han reafirmat constantment la seva pertinença al grup dels iguals. Tenim un tasca molt important per fer construir la nostra pròpia subjectivitat, allò que ens ha sigut negat: som plenament humanes i hem de reinventar la nostra subjectivitat.

Es presenten diversitat d'interrogants: quines qualitats humanes han estat silenciades i apartades d'allò públic? Quina cultura perpetua la dominació d'uns éssers humans sobre els altres? Quines "zones de la geografia col·lectiva estan quedant al marge dels drets humans fonamentals?

La Maria Dolors Renau dona resposta a aquests interrogants i afirma que la guerra és el fracàs de la política, el fracàs de la cultura i una de les conseqüències de l'exclusió de la veu pública de les dones al llarg de segles.

I així, l'autora ens condueix a uns reptes finals: si la nostra tasca, la de les dones, es limita a reivindicar els drets de les pròpies dones, estaríem davant d'una tasca difícil però clara i precisa. Però, si el que volem és, a partir de la construcció de la nostra pròpia subjectivitat transformar la política, en definitiva impregnar-la dels valors humans, haurem d'incorporar nous i forts elements a la nostra tasca. Hem de construir una nova agenda política.

A *La voz pública de las mujeres*, la Maria Dolors Renau ha exercit, una vegada més, el seu mestratge ■

Un rigorós treball de camp

MILA ARCARONS

Diputada al Parlament de Catalunya

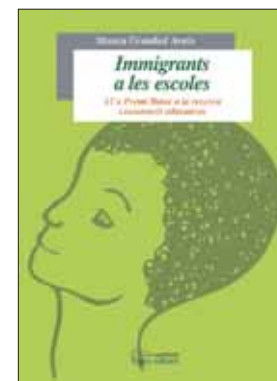
Enmig de l'innecessari batibull sobre la immigració, l'empadronament i els drets de ciutadania, ens arriba aquest llibre de Blanca Deusdad que ve a significar un excel·lent contrapunt a discussions estèrils i inútils, i suposicions i intuïcions poc fonamentades que sovint hem escoltat.

El llibre és un extens treball que parteix de la realitat de la presència de la immigració als nostres pobles i ciutats i, per tant, a les escoles i als instituts. Tota presència de persones provinents d'altres sistemes culturals, amb coneixements diversos, amb creences diferents, amb usos i costums que no són els habituals, creen un panorama diferent

Immigrants a les escoles

Blanca Deusdad Ayala

Lleida: Pagès Editors, 2009

del que havíem viscut fins ara a la nostra societat i, per extensió, a les nostres escoles. Coincidim que l'educació és peça clau en la cohesió social, en transmetre valors i coneixements. L'escola, les nostres escoles, han hagut de fer un procés per adaptar-se a una nova realitat social. Fer-ho despresa. Potser sense haver tingut temps per a la reflexió. *Immigrants a les escoles* invita a fer-la.

La proposta de Blanca Deusdad neix del neguit intel·lectual de l'autora. Nascuda a Vilanova i la Geltrú, és llicenciada en Antropologia i doctora en Sociologia per la Universitat de Barcelona. Treballa en l'educació secundària i compagina aquesta tasca

El que dóna un valor afegit al llibre és el capítol de les conclusions, ja que serveix per donar, des de l'òptica d'una investigadora però també d'una educadora, respostes a les preguntes i als reptes que molts educadors i moltes educadores es fan cada dia

amb la recerca i la investigació de temes relacionats principalment amb la didàctica de les ciències socials, la immigració i el gènere. Aquest treball va guanyar el 12è Premi Batec a la Recerca i Innovació educatives 2008, convocat per l'Ajuntament de Lleida. Aquest és un treball valent perquè, sense cap complex, intenta donar respostes a les qüestions que es plantegen molts i moltes professionals de les nostres escoles respecte de la immigració.

El llibre és fruit d'un rigorós treball de camp. Està estructurat en nou capítols que analitzen els canvis de la societat catalana, la situació de la immigració en els instituts d'ensenyament catalans i com aquesta realitat es trasllada a les aules. Aquesta realitat està contrastada amb més d'una cinquantena d'entrevistes a professionals que queden referenciades en un dels annexes del llibre i comparada amb la investigació a diversos instituts catalans i dels EEUU.

De la combinació de les dades obtingudes, de força informació real i també de l'anàlisi de moltes de les respostes, tant de les famílies com del professorat, s'elabora el treball de diagnòstic i les conclusions que se'n deriven. Amb les informacions, amb les comparacions de situacions, s'elabora un relat fidedigne de la presència de la immigració a les nostres escoles.

El llibre es clou amb un llistat de referències i bibliografia que constitueix una notable font d'informació sobre la matèria de l'educació i el tractament de la immigració.

El simple relat ja seria de per sí d'un notable interès. No obstant, el que dóna un valor afegit al treball és el capítol de les conclusions, ja que serveix per donar, des de l'òptica d'una investigadora però també d'una educadora, respostes a les preguntes i als reptes que molts educadors i moltes educadores es fan cada dia. Blanca Deusdad rebla la feina amb recomanacions com a compromís d'implicació en la millora del nostre sistema educatiu. Una molt bona aportació per facilitar la incorporació de l'alumnat procedent de la immigració als nostres centres, un espai clau en el procés de la inserció dels nous i noves i de les noves i noves a la nostra societat, mantenint la unitat civil i la cohesió social.

Absolutament recomanable, no només per als professionals de l'educació que viuen el dia a dia de l'escola, sinó també per a aquells i aquelles que tenen com a funció planificar el treball a les escoles i dotar-les de recursos.

Respostes i propostes, més enllà d'enunciar i diagnosticar, compromís amb aportació d'idees i recursos. ■

